

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Gh. T. Rogojinaru cu primăria comunei Brezoaia. — Observație.*

Tribunalul Ilfov, secția comercială: Iulius Blumenfeld și altul cu Ministerul domeniilor (Afacerea Cazinului dela Expoziție).

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA I.

Audiența dela 15 Decembrie 1908

Președinta d-lui Sc. Ferechide, prim-președinte

Gh. T. Rogojinaru cu primăria comunei Brezoaia

SUCCESIUNE. — EREDE. — INACȚIUNE TIMP DE 30 ANI. — PIERDEREA CALITĂȚII DE EREDE. — REVENDICAREA SUCCESIUNII DEȚINUTĂ DE ALȚII. — NEADMISIBILITATE. — ART. 700 CODUL CIVIL.

SUCCESIUNE. — DEȚINEREA EI ÎN TOTUL SAU ÎN PARTE DE PERSONE STRĂINE DE DECUJUS. — PRESCRIPTIUNE EXTINGTIVĂ. — DACĂ POATE FI OPUSĂ MOSTENITORULUI CARE A STAT ÎN INACȚIUNE 30 DE ANI. — ART. 700 ȘI 701 CODUL CIVIL.

PRESCRIPTIUNE. — CONSTATARE DE FAPT. — RĂSPUNS IMPLICIT ÎN PRIVINȚA ÎNTRERUPEREI. — LIPSĂ DE OMISIUNE.

1° Erededele care a stat în inacțiune timp de 30 de ani față de moștenirea ce i se cuvine, rămâne străin de acea moștenire față de toți, de oarece nimeni nu poate fi silit să accepte o moștenire în contra voinței sale, și întrucât o voință manifestă pentru acceptarea moștenirii n'a existat din partea unei persoane cu vocațiune la o moștenire în tot timpul de 30 ani dela deschiderea ei, o atare persoană a pierdut definitiv și față de toți calitatea de moștenitor, astfel că nu are sub acest raport nici un titlu pentru a exercita acțiunea de revendicare contra unui terțiu care ar deține, în tot sau în parte, moștenirea la care fusese chemat odată.

2° Din dispozițiunile art. 701 codul civil nu rezultă că un străin de *de cujus*, care s'ar afla în stă-

pănirea unei părți sau a totalității succesiunii lăsată de acesta, nu ar putea să opună unui fost moștenitor prescripțiunea extingtivă de 30 de ani a calității de moștenitor, prevăzută de art. 700 codul civil, de oarece art. 701 se ocupă de erezii cari, deși au renunțat formal la moștenire, totuș pot reveni asupra renunțării lor și să accepte succesiunea, dacă dreptul de acceptare nu li s'a prescris și dacă succesiunea n'ar fi acceptată de alți erezi.

Prin urmare, art. 701 codul civil regulează raporturile care pot exista între coerezi, dintre cari unii au renunțat, iar alții au acceptat succesiunea la care sunt chemați, în ipoteza că cei 30 de ani de inacțiune nu ar fi expirat.

3° Când tribunalul, întemeindu-se pe depozitiile martorilor ascultați în cauză, stabilește că intimatul a stăpânit pământul în litigiu timp de 30 de ani și că astfel are dobândită în favoarea sa prescripțiunea extingtivă de lung timp, această constatare de fapt scapă controlului Curței de casație.

4° Din moment ce tribunalul constată prescripția achizitivă, prin aceasta implicit spune că nu și-a putut face convingerea că a fost o întrerupere, și astfel nu poate fi vorba de omisiune esențială.

No. 493. — Respins, ca neintemeiat, recursul făcut de Gh. T. I. Rogojinaru în contra sentinței tribunalului Ilfov, secția IV, No. 152 din 1908, dată în proces cu primăria comunei Brezoaia.

S'au ascultat: d-l avocat St. Marinescu-Bolintin, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Gh. Stoenescu, în combateri.

Curtea deliberând,
Asupra motivului I de casare:

«Greșită interpretare și falsă aplicare a art. 700 și 701 cod. civ.

«În adevăr, tribunalul de fond, pentru ca să respingă acțiunea de revendicare pornită de mine, în calitate de rudă lăaturalnică a decedatului Florea Niță, se bazează pe inacțiunea mea timp de 30

ani, aplicând pur și simplu art. 700 codul civil; or, un străin care nu are o legătură de rudenie cu *de cuius*, cum în speță este Primăria comunei Brezoia, nu are calitate să beneficieze de acest soi de prescripțiune extinctivă. Aceasta rezultă manifest din spiritul și litera art. următor, adică art. 701 codul civil, care permite acceptarea unei moșteniri și după 30 ani, dacă nu este deja primită de alți erezi, iar după alin. II de sub același articol, celor de al treilea nu li se poate vătăma decât drepturile dobândite prin prescripție, bine înțeles achizitivă, sau prin acte valabile făcute de către curatoarele acelei succesiuni vacante».

Având în vedere sentința supusă recursului, prin care tribunalul a respins ca nefondată acțiunea în revendicarea pământului în litigiu, intentată de recurentul de azi, Gh. Tănase I. Rogojinaru, în contra primăriei comunei Brezoia;

Având în vedere că tribunalul a respins această acțiune, atât pentru motivul că reclamantul Rogojinaru, prin inacțiunea sa timp de 30 ani, a lăsat să i se prescrie dreptul la moștenirea defunctului Florea Niță, dela care a rămas pământul pe care îl revondică în calitatea sa de moștenitor în linie colaterală, cât și pe motivul că primăria pârâtă în această acțiune, are în favoarea sa prescripția achizitivă de 30 de ani;

Considerând că, după dispozițiunile art. 700 cod. civ., facultatea de a accepta sau de a se lepăda de o moștenire, se prescrie prin 30 de ani;

Considerând că un moștenitor care a stat în inacțiune timp de 30 de ani față de moștenirea ce i se cuvine, rămâne străin de acea moștenire față cu toții, de oarece nimeni nu poate fi silit să accepte o moștenire în contra voinței sale, și întrucât o voință manifestă pentru acceptarea moștenirii n'a existat din partea unei persoane cu vocațiune la o moștenire, în tot timpul de 30 de ani dela deschiderea ei, o atare persoană a pierdut definitiv și față cu toți calitatea de moștenitor, astfel că nu are sub acest raport nici un titlu pentru o exercită acțiunea de revendicare contra unui terțiu care ar deține, în tot sau în parte, moștenirea la care fusese chemat odată;

Considerând că, din dispozițiunile art. 701 codul civil, nu rezultă, după cum se susține de recurent, că un străin de *de cuius* și care s'ar afla în stăpânirea unei părți sau a totalității succesiunii lăsată de acesta, n'ar putea să opună unui fost moștenitor prescripțiunea extinctivă de 30 de ani a calității de moștenitor, prevăzută de art. 700 codul civil, de oarece art. 701 se ocupă de erezii cari, deși au renunțat formal la moștenire, totuși pot reveni asupra renunțării lor și să accepte succesiunea, dacă dreptul de acceptare nu li s'a prescriș, conform art. 700 codul civil, și dacă succesiunea nu s'ar fi acceptat de alți erezi;

Că, prin urmare, art. 701 codul civil regulează raporturile cari pot exista între coerezi, dintre cari unii au renunțat, iar alții au acceptat succesiunea la care sunt chemați, în ipoteza că cei 30 ani de inacțiune, prevăzuți de art. 700 codul civil, nu ar fi expirat;

Considerând că, astfel fiind, motivul de casare este neintemeiat.

Asupra motivului II de casare:

«Violarea principiului de drept, după care dovada faptelor juridice nu se poate face în regulă generală cu martori. Nemotivare și exces de putere.

«Instanța de fond își mai bazează hotărîrea pentru respingerea acțiunii mele, pe o pretinsă posesie exercitată timp de 30 de ani asupra pământului în litigiu de către primăria comunei Brezoia, adică pe prescripțiunea achizitivă *longissimi temporis*, întemeindu-se pe arătările martorilor; or, primăria comunei Brezoia, pretinzând că a posedat prin intermediul unor alte persoane, ca locatari, dovada locațiunii, care este un fapt juridic, nu se poate face cu martori; în orice caz, din chiar depunerile martorilor Stoica Radu, Floarea Vlad și Ioniță Popa, propuși de intimata și ascultați de judele de ocol, rezultă că numita primărie n'a posedat 30 de ani. Tribunalul însă nu se ocupă de acești martori, așa încât hotărîrea sa este nemotivată și dată cu exces de putere».

Considerând că tribunalul, întemeindu-se pe depozițiile martorilor ascultați în cauză, discutând aceste depoziții, și arătând pentru care anume cuvinte pune mai mult temei pe depozițiunea unuia din martori, stabilește, în fapt, că primăria a stăpânit pământul în litigiu timp de 30 de ani, și că astfel are dobândită în favoarea sa și prescripțiunea achizitivă de lung timp;

Considerând că o asemenea constatare cu totul de fapt, scăpând controlului Curței de casație, nici acest motiv de casare nu este întemeiat.

Asupra motivului III de casare:

«Omisiune esențială.

«Am invocat înaintea tribunalului întreruperea naturală a acelei pretinse prescripțiuni achizitive de 30 de ani, stabilind în fapt cu martori, că un frate al lui *de cuius*, anume Ghiță, a lipsit pe intimată de folosința nemiscătoarelor în litigiu timp de cel puțin un an, potrivit art. 1864 alin. I codul civil. Această faptă constituie o întrerupere naturală de prescripție, ale cărei efecte sunt absolute, opozabile *erga omnes* și de natură a șterge posesia exercitată până în acel moment».

Considerând că tribunalul, constatând în fapt că primăria a stăpânit pământul în litigiu timp de 30 de ani, prin aceasta implicit spune că din depozițiunile martorilor nu și-a putut face convingerea că un oarecare Ghiță, frate cu *de cuius*, ar fi stăpânit acest pământ timp de cel puțin un an, după cum se pretinde de recurent;

Considerând că, astfel fiind, nu poate fi vorba de omisiune, după cum se susține prin acest ultim motiv de casare, și prin urmare și acest motiv fiind neintemeiat, recursul este nefondat.

Pentru aceste motive, respinge.

Observație. — Art. 700 din codul civil dispune că facultatea de a accepta sau de a se lepăda de o moștenire, se prescrie prin treizeci de ani.

Care este sensul acestui text atât de simplu în aparență și atât de întunecos în realitate? Comentatorii zic că el este o enigmă, și lucrul e așa de adevărat încât fiecare autor își are sistemul său.

Toate aceste sisteme contradictoare cari, după unii, se reduc la *trei*, iar după alții la *cinci*, se pot

subdiviză cel puțin în *opt* sau *nouă* păreri, încât nici un text din codul civil n'a dat loc la mai multe dificultăți. Cpr. Marcadé, III, 232, pag. 163 urm. (ed. 6-a). Acolas, (*Manuel de droit civil*, II, p. 217) enumeră șapte sisteme.

Din toate sistemele propuse acel mai juridic este, de bună-seamă, acel care pune în principiu că moștenitorul care, dela deschiderea moștenirii, a rămas treizeci de ani în inacțiune, fără a manifesta nici o intenție în această privință, a pierdut dreptul la succesiune și este cu totul străin de dânsa, ne-mai putând, după acest termen, nici s'o primească, nici s'o lepede, chiar dacă în acest timp n'ar fi fost pus în posesiunea ei; și aceasta fără a se distinge dacă acest moștenitor are sau nu are sezină. Vezi în acest sens, singurul juridic după părerea noastră, Trib. Fălciu, *Cr. judiciar* No. 4 din 1900 (cu observ. d-lui D. Alexandresco); C. București și Cas. rom., *Dreptul* No. 36 din 1904; *Cr. judiciar* No. 62 din 1905 și *Dreptul* No. 11 din 1906; Bulet. Cas., 1905, p. 844. Vezi și D. Alexandresco, t. III, p. 352 urm. (ed. 1-a).— Vezi însă Trib. Tutova (*Cr. judiciar* No. 77 din 1908). După această sentință, facultatea de a accepta sau de a repudia o moștenire, se prescrie prin 30 de ani. Nu trebuie însă să se confunde, adăogă tribunalul, facultatea ce are un moștenitor de a accepta sau repudia o succesiune cu dreptul de moștenire în sine, care are ființă prin simplul fapt al deschiderii succesiunii. Dacă legea declară prescrisă numai această facultate a moștenitorului, nu se poate zice că și dreptul de moștenire ar fi prescris. Astfel, după această teorie, pe care o credem inadmisibilă, un moștenitor cu sezină ar păstra calitatea sa de moștenitor atât față de ceilalți comoștenitori cât și față de terții, deși au trecut treizeci de ani dela deschiderea succesiunii, și ar fi deci în drept a exercita orice acțiune referitoare la această succesiune.

S. R.

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIA COMERCIALĂ

Audiența dela 29 Noembrie 1908

Președinta d-lui M. A. Balș, președinte

Iulius Blumenfeld și altul cu Ministerul domeniilor
(Afacerea cazinului dela Expoziție)

OBLIGAȚIUNI.— CONTRACT ÎNCHEIAT ÎNTRE STAT ȘI PARTICULARI.— CONDIȚIUNI DE VALIDITATE.— LIPSA UNEI BAZE LEGALE.— ANULABILITATE.

LEGEA DE EXCEPȚIUNE.— DEROGAȚIUNE DELA DREPTUL COMUN.— MĂSURĂ EXCEPȚIONALĂ.— APLICAREA EI.— LEGEA CONTABILITĂȚII GENERALE A STATULUI.— CONTRACT.— CONSILIU DE MINIȘTRI.— APROBARE.

CONTRACT.— OBLIGAȚIUNE.— DREPTUL DE CONFIRMARE.— STAT.— CONSILIU DE MINIȘTRI.

MANDATAR.— DREPTURILE LUI.— LIMITELE MANDATULUI.— RATIFICARE.

PROPRIETAR.— FOND.— CLĂDIRI.— URCAREA VALOAREI FONDULUI.— DESPĂGUBIRI.

1° Orice contract încheiat de organele Statului,

în afară de prescripțiunile legii, este fără validitate, ca neavând bază legală, atât în ceea ce privește patrimoniul public, cât și în ceea ce privește patrimoniul privat al Statului.

Aceste acte însă fără bază legală, nefiind decât anulabile, iar nu și inexistente, rămân în picioare cât timp nu se va fi cerut, fie pe cale principală, fie pe cale incidentală, înlăturarea lor.

2° Derogațiunea este o măsură de excepțiune, care trebuie interpretată în mod strict și limitat, și când o lege de excepțiune stabilește că un contract se poate încheia prin bună învoială, fără să arate că necesitatea aprobării consiliului de Miniștri este suprimată, nu se poate conchide că prin aceasta se deroagă dela dispozițiile legii contabilității, care cere această aprobare sub sancțiunea nulității contractului.

2° Ca o confirmațiune să existe, este necesar ca ea să emane dela o persoană în drept a o face. Astfel, confirmațiunea unui contract făcută de comisarul expozițiunii, nu ratifică obligațiunea luată, de oarece el nu are acest drept, ci se cere prin lege aprobarea consiliului de Miniștri pentru validitatea acelor contracte.

4° Când un mandatar are un mandat limitat, tot ce face peste limitele acelui mandat, nu este opozabil mandantului decât în caz de ratificare. Astfel, un mandatar neautorizat nu poate contracta pentru un timp care va excede limita mandatului său, când acest mandat este dat pentru o durată determinată.

5° Potrivit art. 494 codul civil, proprietarul fondului poate fi obligat a plăti constructorului de bună credință creșterea valorii fondului. Astfel, dacă concesionarul care construiește pe baza unui contract care este anulabil, poate fi considerat de bună credință și deci cu drept la despăgubire, iar creșterea valorii are a se face după starea lucrărilor în momentul restituțiunii.

S'au prezentat: reclamații, prin d-l avocat B. Corneanu, asistat de d-nii avocați C. Nacu și Sipsom; Ministerul domeniilor prin d-l avocat G. Danielopol.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea principală, intentată împotriva Ministerului domeniilor de Iulius Blumenfeld și Sigmond Grosswald, cu petițiunea înregistrată la No. 6455 din 11 Aprilie 1907, precum și acțiunea suplimentară, făcută de numiții cu petițiunea înregistrată la No. 8454 din 19 Maiu 1907;

Având în vedere că, prin acțiunea principală, reclamații cer: 1° ca Ministerul domeniilor să fie obligat a respecta contractul autentificat de tribunalul de notariat Ilfov, la No. 5030 din 16 Maiu 1906, prin care li se concesionă insula din parcul Expoziției generale din 1906,

pentru construirea unui cazino, exploatarea lui, putând instala diferite jocuri de noroc; 2° că, în caz când nu s'ar da concesionarilor folosința dreptului lor, până la 15 Aprilie 1907, Ministerul domeniilor să fie obligat a plăti reclamanților 5000 lei pe zi, ca daune cominatorii; 3° că în caz când nu s'ar executa această obligațiune, Ministerul să fie obligat a plăti 600.000 lei daune, reprezentând cheltuielile ce au făcut cu întreprinderea și beneficiul de care au fost privați;

Având în vedere că, prin acțiunea suplimentară, reclamanții cer ca în cazul când contractul de concesiune intervenit va fi socotit ca nul, ministerul domeniilor să fie obligat a le restitui suma de 55.000 lei, ce-i s'a vărsat în executarea contractului și suma de 105.000 lei, reprezentând valoarea construcțiunilor ce au ridicat pe insulă;

Având în vedere că Iulius Blumenfeld și Sigmund Grosswald își bazează reclamațiunea pe faptul că nu pot avea folosința localului ce li s'a concedat de Ministerul domeniilor;

Având în vedere susținerile și opunerile părților, lucrările din dosar și actele înfățișate, din care se constată în fapt cele ce urmează:

La 16 Mai 1906, prin contractul autentificat de tribunalul notariat Ilfov la No. 5030 din 1906, d-l d-r C. Istrate, lucrând în calitate de comisar general al Expoziției generale române din 1906, concesiunează lui Iulius Blumenfeld și Sigmund Grosswald insula din parcul expoziției, pentru construirea unui cazino. Clădirea cazinoului urma să se facă de concesionari pe spesele lor, și după un plan aprobat de comisariatul general al expoziției. În cazino, concesionarii puteau organiza în mod exclusiv tot felul de jocuri mecanice, a căror listă, aprobată de comisariat, se va alătura contractului, din care face parte integrantă, și în conformitate cu regulamentul internațional de jocuri mecanice de cazin; mai permitea organizarea unei academii de biliard și a tot felul de jocuri, afară de «ruletă» și «trente et quarante». După art. 4, concesionarii erau obligați să organizeze în construcția lor, un teatru de varietăți sau de operete, un bar, un restaurant și o cofetărie deservind toate terasele de pe insulă.

Art. 6 stabilea că termenul concesiunii era de 4 ani, începând dela deschiderea expoziției. Pentru primul an 1906, prețul era de 55.000 lei, plătit în 5 rate, din cari 3 decăte 10.000 lei, la semnarea contractului, la 1 Iulie și la 1 August; una de 15.000 lei la 1 Septembrie, și ultima de 10.000 lei 1 Octombrie.

Pentru anii următori și după închiderea expoziției, concesionarii erau obligați ca prețul anual de 5000 lei să-l plătească cu anticipație Primăriei București, la 1 Ianuarie, dacă vor voi să continue exploatarea încă 3 ani. La expirarea concesiunii, toate clădirile împreună cu teatrul urma să rămâie proprietatea comunei. Art 16 prevede o clauză rezolutorie expresă în favoarea comisariatului expoziției, în caz de neplătă la epocile determinate a ratelor datorite, sau în caz de călcare a condițiilor

din contract și dela regulamentul general al expoziției, în ce privește ordinea, moralitatea și igiena. Tot în aceiași zi reclamanții contractează (act autentificat la No. 5031 din 1906) cu antreprenorii E. Grand și I. Perlasca, pentru construirea cazinoului ce urmă să se ridice, după planurile arhitectului expoziției Victor G. Ștefănescu, aprobate de Comisariatul general. Prețul construcțiunii era de 100.000 lei. La 10 Iulie 1906, lucrările fiind terminate, se procede la recepțiunea definitivă a lucrării, care se efectuează, lucrarea fiind primită de autorul planurilor, arhitectul Victor Ștefănescu, aceasta după ce la 25 Iunie 1905, comisariatul general, prin adresa No. 4291 exprimându-și mirarea că pentru o clădire menită a dura 4 ani cel puțin, concesionarii au făcut construcțiunea din scanduri și pânză, fără nici o tencueală, le atrăsese atențiunea asupra altor lipsuri în număr de șapte, arătate în adresă. La 18 August 1906, comisariatul general înaintează concesionarilor regulamentele pentru jocul numit cășori și poliția cazinului, aprobat de Prefectura poliției Capitalei, de Comisariat și de ministerul domeniilor.

Mai mulți jucători fiind incomodați în sala de joc de mirosul latrinelor, d-l Dr. Orleanu și d-l Dr. Mihail arată d-lui comisar general că au costatat și au atras în mai multe rânduri atențiunea concesionarilor asupra stărei nehygienice a acestor localuri. La 23 August 1906, comisariatul general pune în vedere lui Blumenfeld și Grosswald că latrinele cazinoului sunt defectoase și că canalul de scurgere se descarcă direct în lac; și că dacă nu vor lua măsuri în consecință se va închide localul. Contractul continua însă a fi executat, concesionarii plătind ratele la epocile și în modul determinat prin contract. Intre 11—29 Octombrie 1906, concesionarii prezintă două petițiuni, prin care declară că, în afară din obligațiunile din contract, vor da cu începere dela 1 Ianuarie 1907 lei 2500 pe lună pentru întreținerea grădinilor și parcului; 400 lei pe lună pentru «Vatra Luminoasă» 400 lei pe lună pentru școala de adulți; 5000 lei pe an pentru concesiunea unui patinaj pe lacul expoziției. La 25 Octombrie 1906, medicul inspector al expoziției d-l Dr. Mihail și medicul șef al capitalei d-l Dr. Orleanu, constată din nou că, cu toate îmbunătățirile aduse, corpul de latrine de lângă cazin continuă de a transmite infecție în sălile cazinului, cauza probabilă fiind costruirea defectoasă a hasnălei, care nu este boltită; medicii arată că mai cu seamă noaptea, mirosul prin saloanele cazinului este cel al latrinelor, exprimă părerea că în această stare cazinul nu mai poate funcționa mai departe fără a dauna expoziția și sănătatea publicului. În ziua de 20 Noembrie 1906, expoziția se închide. La 21 Noembrie 1906 comisarul general comunică concesionarilor, prin adresa 6439 că declară reziliat contractul pentru motivul că conținutul latrinelor s'ar fi infiltrat în pământul de sub pardoseala sălei, și pentru motivul că jocurile cășorilor încetează prin închiderea expoziției. La 28 Noembrie 1906, d-l Oe-

conomu, prim-procuror al tribunalului Ilfov, transportându-se în această calitate în localul cazinoului, pune în vedere antreprenorilor Blumenfeld și Grosswald (după cum se constată din procesul-verbal dresat de d-sa în acea zi) că cu începere din acel moment, le este interzis a mai ține jocul de cășori; că pe viitor orice constatare de contravenire acestei dispozițiuni, se va costata și vor fi dați judecăței conform art. 350 codul penal; de asemenea d-l prim-procuror le-a pus în vedere a nu se pune sub adăpostul vre-unei autorizațiuni ce pretind a fi avut până în prezent. La 29 Noembrie 1906, concesionarii comunică aceste fapte d-lui ministru al domeniilor (de oarece arată d-lor în somațiunea adresată. puterile d-lui comisar general au încetat) și'l somează ca să ia măsurile necesare, pentru respectarea drepturilor conferite lor prin contract. În fine, la 11 Aprilie 1907 concesionarii intentează acțiunea de față, după ce la 3 Ianuarie 1907, făcuse primăriei comunei București ofertă reală pentru câștul de Ianuarie 1907.

Având în vedere că ministerul domeniilor, prin organul reprezentantului său, nu tăgăduște că concesionarii nu mai au dispozițiunea localului cazinoului de pe insula din parcul expoziției, însă (afirmă reprezentantul ministerului) acest fapt nu poate servi ca bază unei acțiuni în daune pentru următoarele motive: 1° contractul a fost încheiat de comisarul general al expoziției generale din 1906, fără respectarea dispozițiunilor legii contabilităței și este dar fără ființă; 2° mandatul comisarului general eră limitat pe timpul duratei expoziției și d-sa nu putea contracta într'un mod valabil pentru un timp mai lung; 3° contractul este reziliat de la 21 Noembrie 1906, pe baza clauzei rezolutorie expresă din art. 16. 4°, în orice caz jocurile mecanice (cășorii) nu puteau fi tolerate decât pe timpul expoziției și nu se putea cere executarea unui contract care este nul ca fiind contrar moralei și ordinii publice.

I. Asupra primei obiecțiuni, privitoare la nulitatea contractului ca nefiind încheiat în conformitate cu dispozițiunile din legea contabilităței.

Considerând că conform art. 70 din acea lege, toate contractele din care derivă un venit sau o cheltueală a Statului, trebuiesc să fie încheiate, pe baza unor licitațiuni publice, afară de cazurile indicate de art. 71 și din legile speciale.

Că conform art. 71 § 14, se vor putea încheia contracte prin bună învoială, pentru închirieri și arendări de imobile ale Statului, pentru darea în întreprindere a veniturilor Statului, pentru furniturile, transporturile și lucrările cari din cauză de urgență invederată, provocată de împrejurări neprevăzute, nu vor putea suferi adăstarea termenelor de licitațiune.

Considerând că, după art. 85, contractele încheiate prin bună învoire vor fi aprobate de ministru sau de delegatul său și vor trebui să fie însoțite de acte justificative; iar când asemenea contractări vor fi de o valoare mai mare de

10.000 lei, vor fi supuse aprobării consiliului de miniștri;

Având în vedere că contractul de față este încheiat numai de comisarul general și că este de o valoare mai mare de 10.000 lei (70.000); că el nu a fost aprobat de consiliul de miniștri. Că dar el nu este încheiat în conformitate cu dispozițiunile legii contabilităței.

Considerând că un contract încheiat de organele Statului, în afară de prescripțiunile legii, este fără validitate; într'adevăr, legea stabilește regulile după care acei care lucrează pentru Stat trebuie să întocmească lucrările lor; tot ceia ce fac, în afară de aceste reguli și forme, este fără valoare, neavând bază legală, aceasta atât în ceea ce privește patrimoniul public, cât și în ceea ce privește patrimoniul privat al Statului.

Considerând însă că actele confecționate fără respectarea formelor legale nu sunt inexistente, ci numai anulabile. Nu există nici un text de lege pe temeiul căruia s'ar putea în acest caz deroga dela principiul general, transformându-se nulități relative în nulități absolute, privindu-se ca inexistent un contract din cauza lipsei de aprobare din partea celui chemat de lege a'l aproba; de pildă, actul făcut de un tutor fără autorizarea consiliului de familie este anulabil iar nu inexistent.

Considerând că, în consecință, aceste acte rămân în picioare, cât timp nu se va fi cerut (fie pe cale principale fie pe cale incidentală) înlăturarea lor.

Că față cu principiile expuse mai sus, contractul de concesiune intervenit între concesionari și comisarul general al Expoziției, fără aprobarea consiliului de miniștri este nul și că deci nu se poate primi o acțiune în po-triva ministerului pe baza acestui act.

Având în vedere că reclamanții alegă că această susținere ar fi neintemeiată pentru următoarele motive: *a*) comisarul general al Expoziției a fost autorizat prin legi speciale ca să contracteze în afară de dispozițiunile legii contabilităței publice; *b*) o lege intervenită la 18 Decembrie 1906 a ratificat toate actele comisarului general;

Având în vedere că înainte de a se cerceta temeinicia acestor două afirmațiuni, urmează a se reproduce în esența lor legile invocate.

Având în vedere că printr'o serie de legi, votate de corpurile legiuitoare în luna Mai 1905, s'a decis înființarea Expoziției generale din 1906, și s'au stabilit mijloacele financiare trebuincioase în acest scop. Iar printr'un regulament aprobat prin decret regal, se stabilea câteva norme de organizare; art. 1 al acestui regulament arată că, pentru organizarea și funcționarea Expoziției se institue o direcțiune, sub conducerea unui comisar general; art. 7 orânduia ca toate lucrările necesare să se facă sub supraveghierea și răspunderea comisarului general al Expoziției; după art. 8 licitațiunile pentru darea în întreprindere a diferitelor lucrări se vor face de comisarul general, conform dispozițiunilor legii asupra contabilităței generale a Statului;

În Decembrie 1905 (vezi legea promulgată în *Monitorul oficial* din 6 Decembrie 1905), se acordă un nou credit pentru Expoziție, și prin art. 4 din lege se dispune, ca în vederea extremei urgențe și a lipsei de timp pentru formalitățile licitației, se autoriză Ministerul agriculturii și al domeniilor să contracteze prin bună învoială toate lucrările ce mai sunt de făcut pentru complectarea și organizarea Expoziției. În Martie 1906, se votează o lege după care veniturile Expoziției, în loc să se verse la Casa de depuneri, să se poată cheltui până la concurența sumei de 600.000 lei de Ministerul domeniilor pentru trebuințele Expoziției. În fine, în Septembrie 1906, în vederea lichidării socotelilor Expoziției, Consiliul de miniștri, prin jurnalul No. 1690 din 1906, autoriză pe Ministrul domeniilor ca, până la concurența sumei de un milion și jumătate, să angajeze și să facă cheltueli, fie pentru terminarea construcțiilor, fie pentru exploatarea Expoziției; aceasta prin derogare la dispozițiunile legii contabilității și sub rezerva ratificării ulterioare a Corpurilor legiuitoare. Ratificarea este dată prin legea votată de Camera deputaților în ședința dela 8 Decembrie 1906 și de Senat în ședința dela 9 Decembrie 1906. Din raporturile și expunerile de motive se poate vedea (vezi Desbaterile parlamentare) că a fost vorba despre aprobarea sumelor cheltuite de Ministerul domeniilor peste creditele acordate;

Având în vedere, în privința primei susțineri, a) că legea din Decembrie 1905, nu a stabilit în realitate o derogare de la principiul legii contabilității, ci a constituit mai mult o aplicațiune a § 14 din art. 71 al legii. Dar chiar dacă s'ar admite că ar fi vorba de o derogare, încă această derogare nu poate fi întinsă peste limitele ce sunt indicate de legea care o stabilește,— derogarea este o măsură de excepțiune, care trebuie interpretată în mod strict și limitat,— or, legea de excepțiune (în partea privitoare la chestiunile ce se desbat) nu stabilește decât că, contractul se poate încheia prin bună învoială; nu arată că necesitatea aprobării consiliului de miniștri (formalitate care nu poate întârzi mult) este suprimată; nu se deroagă dela art. 85; în consecință, aprobarea rămâne necesară și lipsa ei atrage anularea contractului încheiat fără formele legale;

Având în vedere, în privința celei de a doua obiecțiuni, b) că, în primul rând, nu poate fi vorba de confirmațiune prin executarea contractului din partea comisariatului Expoziției, de oarece, pentru ca o confirmațiune să existe, este necesar ca să emane dela o persoană în drept a o face; or, precum comisariatul nu era în drept să încheie obligațiunea fără aprobarea consiliului de miniștri, de asemenea această aprobare era necesară pentru o ratificare;

Având în vedere că, în al doilea rând, este neîndoios că o asemenea ratificare nu a existat; despre o ratificare expresă, în sensul art. 1190 codul civil, nici nu poate fi vorba, față cu cele arătate mai sus, și o ratificare în ase-

menea condițiuni ar fi fost neapărat necesară. Dar nici despre o ratificare tacită nu poate fi vorba, căci consiliul de miniștri și Parlamentul s'au mărginit pur și simplu ca să aprobe cheltuelile angajate peste limitele creditelor; dar nu s'au ocupat și nici nu s'au gândit ca să se ocupe despre contractul lui Blumenfeld și Grosswald; cel puțin nu există nici cel mai mic indiciu, care să permită măcar bănuiala că au putut avea în vedere acest contract. Nici expunerea de motive, nici raportul raportorilor, nici discuțiunile nu dau vre-o indicațiune în această privință;

Considerând dar că și această întâmpinare este neîntemeiată și că contractul urmează a fi anulat, aceasta însă numai din momentul când o asemenea cerere a fost formulată.

II. Asupra întinderii mandatului comisarului general al Expoziției :

Având în vedere că, prin art. 15 din regulamentul Expoziției, mai sus citat, se arată că, după terminarea și închiderea Expoziției, comisarul general va depune un raport asupra mersului ei și asupra rezultatelor dobândite, făcând și o amănunțită dare de seamă asupra cheltuelilor și veniturilor Expoziției;

Având în vedere că, astfel, mandatul dat comisarului general este bine determinat și limitat : înainte de Expozițiune, organizare; în timpul Expoziției, conducere și administrare; după Expoziție, expunerea rezultatelor ;

Considerând că, atunci când un mandatar are un mandat limitat, tot ceea ce face peste limitele acestui mandat nu este opozabil mandantului (art. 1546 codul civil alin. ultim) decât în caz de ratificare, ceea ce nu există nici din partea Ministerului de domenii (admitându-se că din acest punct de vedere ministrul ar fi fost în drept ca să ratifice);

Considerând că acesta fiind principiul, fie în materie de mandat legal, fie în materie de mandat convențional, de aci rezultă că un mandatar neautorizat nu poate contracta pentru un timp care va excede limita mandatului său, când acest mandat este dat pentru o durată determinată (vezi Laurent, t. XXII, pg. 149 și 134). De aceea, când a fost vorba de mandat legal, codul a indicat anume în ce cazuri mandatarul se poate abate dela acest principiu, stabilind, de pildă, că arendările averilor de minori vor fi valabile câțiva ani după încetarea mandatului (art. 1419 codul civil). Dar asemenea dispozițiuni sunt excepționale și nu pot fi privite ca constituind o regulă generală. Deci, comisarul general a lucrat peste puterile ce-i fusese conferite; dar aceasta nu anulează ceea ce a făcut în limitele mandatului, și consecința este că din momentul închiderei Expoziției, Ministerul este liber a dispune cum va voi de lucrul închiriat, neputând fi tras la răspundere din cauza închiderei stabilimentului, potrivit art. 1428 codul civil (nulitatea bazată pe neaprobare neoperând decât de când a fost cerută). Contractul nici nu mai există (din acest punct de vedere) față cu Ministerul (Laurent, t. XXVIII, No. 64, p. 66). Prin urmare, nu poate

fi vorba ca de atunci până în prezent (când s'a cerut nulitate pentru lipsă de aprobare), nici de aci înainte, cazinoul să fie pus la dispoziția reclamanților;

Că nici daune nu se pot cere, cazinoul fiind închis după închiderea Expoziției;

III. Asupra rezilierii contractului din cauza nerespectării regulilor de igienă:

Având în vedere că, într'adevăr, art. 16 din contractul intervenit între părți prevede clauza rezolutorie expresă, în caz de nerespectarea regulilor de igienă, însă acest articol nu prevede și modul cum se vor constata abaterile dela aceste reguli. Față cu această tăcere, este învederat că trebuie să se recurgă la dreptul comun, și că abaterile trebuiesc constatate, fie printr'o anchetă în futurum, fie pe calea unui proces. Astfel clauza rezolutorie, față cu nerecunoașterea reclamanților, nu este operantă; constatările făcute de medicii orașului și Expoziției, neintrând în cadrul regulilor prevăzute de procedura civilă, nu le pot fi opozabile (din punctul de vedere al dovezilor legale);

Având în vedere, în ceea ce privește expertiza ordonată asupra acestui punct de tribunal, că ministerul a declarat că nu înțelege a se servi de ea, cerând chiar înlăturarea ei pentru vicii de formă. Și într'adevăr, nefiind recipisele de predare a scrisorilor recomandate atașate la raportul de expertiză, nu se poate ști în mod legal dacă părțile au fost vestite conform legii. Prin urmare, actul de expertiză nu poate fi ținut în seamă și nu constituie o dovadă legală, și ministerul nu a cerut a se face a altă expertiză.

Având în vedere că dacă contractul nu ar fi nul pentru lipsă de aprobare, ar urmă să se acorde reclamanților daune pentru o reziliere pronunțată de minister fără respectarea formelor prealabile legale. Că de altminterlea inconvenientele latrinilor sunt datorite defectuoziității modului instalării lor, și că acest mod de instalare este conform cu planul întocmit de chiar arhitectul oficial al comisariatului; că la recepțiunea definitivă latrinele au fost primite ca bune, fără obiecțiune de către autorul planurilor.

IV. Asupra susținerii că contractul ar fi fără ființă, din momentul închiderei Expoziției, ca fiind contrar ordinii publice:

Având în vedere că ministerul domeniilor susține că obiectul principal al contractului a fost autorizațiunea dată concesionarilor de a instala jocuri mecanice denumite «cășori», că însă exercițiul acestui joc nu putea fi tolerat decât pe timpul Expoziției, iar nu și după închiderea ei, fiind vorba despre ceva contrar ordinii publice și bunelor moravuri.

Având în vedere că, desigur, scopul principal al concesionarilor a fost funcționarea jocurilor mecanice denumite «cășori»; tot restul nu eră decât un accesoriu; căci nu se poate susține că restaurantul sau stabilimentul denumit în limba engleză «bar», sau chiar cafeneaua-

concert intitulată «teatru de varietăți», constituiau în mintea concesionarilor altceva decât o perdeă, destinată ca să mascheze adevărata destinațiune a localului;

Considerând că, prin urmare, adevăratul obiect al contractului, eră ținerea unui stabiliment de jocuri mecanice (cășori).

Că este incontestabil că asemenea jocuri mecanice sunt jocuri de noroc; există cel puțin prezumția că crupierii nu dirijează într'un mod voit cursa cailor, și se mărginesc numai a le da viteza inițială necesară pentru parcurgerea drumului lor. În acest caz nu intervine nici într'un mod vreoa speculațiune de idei, or cât de rudimentară, în meningele jucătorilor. Câștigul va fi atribuit jucătorului în virtutea nu a unei acțiuni oarecare, fizică sau intelectuală, din partea lui, ci în virtutea unei întâmplări, care îi procură satisfacțiunea dorinței de a realiza un câștig.

Considerând că spre a se vedea dacă asemenea operațiuni pot fi socotite ca contrare ordinii publice, urmează a se menționa în prealabil că baza principiului ordinii publice este, pe de o parte, necesitatea predominării interesului general, social, asupra interesului individului, și pe de altă parte respectarea din partea tuturor a regulilor necesare mersului societății și dezvoltării sale spre progres.

Considerând că, odată admise aceste principii, este ușor a se arăta că existența jocurilor de noroc nu poate fi socotită ca compatibilă cu o dezvoltare a societății spre progres. O asemenea dezvoltare nu poate fi obținută decât prin munca intensă a fiecărui membru al societății în sfera unei activități rodnice, și dacă este aproape fatal că câțiva membri, fie din cauza unor infirmități, fie din cauza insuficienței educațiunii lor sociale, să nu fie în stare ca să aducă vreun folos celorlalți în schimbul foloaselor ce primesc dela ei, este un interes capital pentru mersul societății, ca numărul acestor paraziți, să fie cât se poate de redus; este de asemenea indispensabil unei dezvoltări sociale normale ca fiecare să nu poată obține foloase dela ceilalți, decât prin muncă.

Și de sigur nu este pildă mai detestabilă în această privință decât a se vedea pe lângă munca fără câștig a unora, câștigul fără muncă al altora.

Considerând dar că existența unui mijloc de câștig, fără muncă de nici un fel, nu este compatibilă cu concepțiunea ordinii publice; pe aceasta se bazează dispozițiunea art. 350 codul penal prin care legiuitorul pedepsește pe acei care țin case de jocuri de noroc, crezând că numai prin această măsură absolut insuficientă se pot împiedica neajunsurile semnalate mai sus.

Având în vedere că dacă stabilirea acestor susțineri, în teorie se poate face fără multă anevoință, aplicarea lor la cazul de față este foarte dificilă; căci dacă este vorba despre un ce contrar moralei și ordinii publice, rămâne însă constant că în speță aceste călcări au fost

ntocmite cu minuțiozitate de comisarul general al Expoziției și autorizate de Prefectul poliției Capitalei care a redactat regulamentul jocului; în acest caz ar trebui să se presupună că autoritățile nu au cunoscut principiile enunțate mai sus, ceea ce este greu de admis. O dovadă de altminterlea, că cesiunea este dificilă de rezolvat, este faptul că un timp de reflexiune de 4 luni de zile a fost necesar primului procuror al tribunalului Ilfov pentru a ajunge la soluțiunea interzicerii jocurilor.

Considerând că ministerul public, în concluziunile sale, susține că a fost vorba despre o toleranță trecătoare pe timpul Expoziției, în scopul de a se atrage acolo mai mulți vizitatori; că însă odată perioada festivă terminată, asemenea abateri nu mai sunt admisibile și nu pot crea drepturi aceloră căroră au fost îngăduite; după cum concesiunile ce se fac în unele cazuri, de Stat, asupra unei părți din domeniul public nu crează concesionarului nici un drept asupra acestui domeniu.

Considerând că exactitatea acestui din urmă principiu nu are ca consecință admiterea întregii teorii, mai întâi dacă se pot admite concesiuni din domeniul material, este mai greu să se conceapă concesiuni făcute asupra domeniului moralei; în acest domeniu, dacă între particulari se pot încuviința circumstanțele ușurătoare, sau câte odată scuze, Statul nu poate fără pericol admite acelaș mod de a vedea.

În al doilea rând, este necesar ca să se reamintească că în cazul de față nu a fost vorba despre o concesiune asupra domeniului public, ci despre o închiriere a unei părți din patrimoniul privat al Statului, al cărui reprezentant în acest caz nu a lucrat în numele puterii suverane, ci ca mandatar al unui proprietar privat.

Considerând, în ceea ce privește cesiunea toleranței trecătoare, că a priori nu se pare admisibilă teoria susținută a unei morale cu compartimente, din care unele s'ar închide în zilele de sărbători, sau a unei morale cu accese intermitente, care s'ar manifesta la intervale, mai mult sau mai puțin apropiate. Este adevărat că într'o familie, în momentele de bucurie, pricinuite de un eveniment fericit, se trec cu vederea de către cei în drept micile abateri dela regulile unei educațiuni stricte, spre a nu se tulbura armonia serbării; dar niciodată această atitudine mai blajină nu ajunge până la îngăduirea nerespectării regulilor cinstei. Tot astfel, în caz de sărbătorire a unui eveniment fericit, în sânul unei națiuni, nu ar trebui să se admită ca regulile moralei să fie transgresate.

Având în vedere totuși că aceasta este soluțiunea care trebuie adoptată; căci în caz contrar ar trebui hotărât ca d-l comisar general a Expoziției, Dr. C. Istrati, și prefectul poliției Capitalei, d-l D. P. Moruzi, nu au ținut socoteală de morală și au călcat regulile ei; or, o asemenea supozițiune trebuie înlăturată cu desăvârșire; căci este absolut inadmisibil ca regulile moralei să nu fie ținute în seamă tocmai de către acei cari au misiunea de a le ocroti; deci trebuie să se admită că în mijlocul veseliei generale,

s'a crezut nemerit a se îngădui oarecare abateri, ca să se acopere oarecare slăbiciuni de caracter de natură a augmenta veniturile Expoziției. Și cesiunea ordinei publice fiind poate o cesiune care nu urmează a fi izolată cu totul de cesiunile de moment, trebuie să se admită că contractul fiind în sine contrar moralei în general, este totuși valabil pentru un timp oarecare. De sigur că acesta a fost și modul de a vedea al d-lui prim-procuror al tribunalului Ilfov; căci altfel nu ar fi tolerat ca o casă de jocuri de noroc să stea deschisă patru luni de zile în locul cel mai frecventat al Capitalei.

Având în vedere că dar contractul nu este complet neexistent din acest punct de vedere, rămânând bine înțeles în picioare punctele privitoare la celelalte nulități.

Având în vedere că față cu cele expuse mai sus, contractul nu poate servi ca bază unei acțiuni din partea concesionarilor, și că deci cererea lor principală trebuie să fie respinsă.

Asupra cererei suplimentare.

Având în vedere că reclamanții cer în subsidiar restituirea sumei ce au vărsat pe baza contractului și valoarea construcțiilor ce au ridicat pe locul concedat.

Având în vedere în ceea ce privește primul punct că contractul nefiind inexistent ci numai anulabil, nu se poate obliga intimatul a restitui ceea ce a primit, în baza unui contract existent atunci. Deosebit de aceasta, reclamanții s'au folosit în modul cel mai larg și cel mai avantajos de ceea ce li s'a concedat prin contract ca echivalent al sumei de 55.000 lei ce au plătit, și deci nici din acest punct de vedere nu o pot reclama.

Având în vedere, în ceea ce privește partea 2-a din cererea suplimentară, că reclamanții au dovedit cu acte ce nu pot fi bănuite ca făcute pentru trebuința cauzei, că au cheltuit cu construcția cazinului o sută de mii de lei, plus 5000 lei dați arhitectului Expoziției, prepusul intimatului.

Că tribunalul găsește că aceste cifre sunt suficiente spre a-și forma convingerea asupra acestui punct, ținând seamă, pe lângă acestea de natura materialului întrebuintat și de faptul că la expirarea contractului, clădirea eră destinată a eși fără despăgubire din patrimoniul reclamanților;

Considerând că după art. 494 codul civil proprietarul fondului poate fi obligat a plăti constructorului de bună credință creșterea valorii fondului.

Considerând că concesionarul care construiește pe baza unui contract chiar anulabil, urmează a fi considerat ca de bună credință.

Având în vedere că creșterea valorii urmează a fi socotită după starea lucrărilor în momentul restituțiunii iar nu după aceea din momentul terminării construcției;

Având în vedere că tribunalul apreciind fixează creșterea valorii terenului în cesiune la suma de 50.000 lei în vederea considerațiunilor expuse mai sus.

Că în aceste limite acțiunea poate fi admisă.

Pentru aceste motive, admite în parte acțiunea.

Semnați: M. Balș, V. Antonescu.